Provincie West-Vlaanderen
Technische Dienst

DE WATERBEHEERSINGSWERKEN VAN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

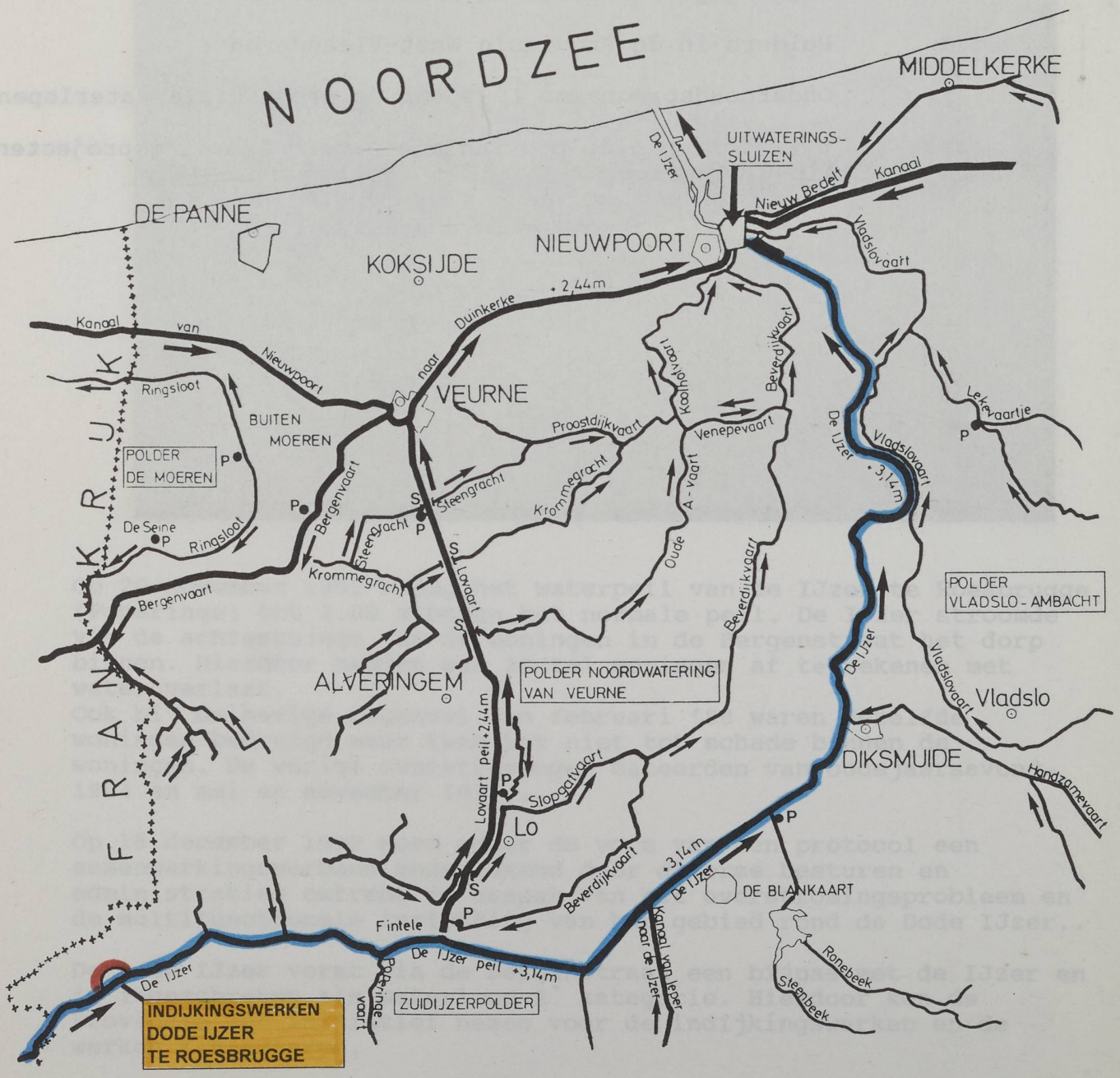

oktober-93

INHOUDSTAFEL

INDIJKINGSWERKEN AAN DE DODE IJZER TER BESCHERMING VAN DE WONINGEN IN DE BERGENSTRAAT TE ROESBRUGGE (Poperinge)

Op 20 november 1991 steeg het waterpeil van de IJzer te Roesbrugge (Poperinge) tot 2,80 m boven het normale peil. De IJzer stroomde via de achtertuinen van de woningen in de Bergenstraat het dorp binnen. Hierdoor hadden een 20-tal woningen af te rekenen met wateroverlast.
Ook bij de hevige regenval van februari '88 waren dezelfde woningen bedreigd maar kwam het niet tot schade binnen de woningen. De vorige overstromingen dateerden van oudejaarsavond 1964 en mei en november 1925..

Op 15 december 1992 werd onder de vorm van een protocol een samenwerkingsverband ondertekend door diverse besturen en administraties omtrent de aanpak van het overstromingsprobleem en de multifunctionele inrichting van het gebied rond de Dode IJzer..

De Dode IJzer vormt via de Bergenstraat een bijpas met de IJzer en is ingeschreven als waterloop 2° kategorie. Hierdoor kon de Provincie het initiatief nemen voor de indijkingswerken en de werken financieren.

RIETBEPLANTINGEN BIJ OEVERWERKEN.

Op de schuin afgegraven oever worden vooraf gekweekte rietplanten geplant.

PAAIPLAATS GROOTGELEED TE ZEVEKOTE.

Bij de verbredingswerken aan het Grootgeleed werden de oevers plaatselijk aangelegd met een plasberm met riet- en elsbeplantingen. De rietstekken werden geplant in mei 1989
Foto juni 1992.

Het ontwerp van de werken werd opgemaakt door de Provinciale Technische Dienst Afdeling Waterlopen.Deze dienst staat eveneens in voor de leiding van de werken gedurende de uitvoering.Het definitief ontwerp kon reeds op 9-7-93 aan de goedkeuring van de Bestendige Deputatie worden voorgelegd.

De grondverwervingen bedragen circa 1 ha en werden geregeld door de Vlaamse Landmaatschappij.

Na aanbesteding dd. 19-8-93 heeft de Bestendige Deputatie op 9.9.1993 de opdracht van de indijkingswerken gegund aan de firma Desot uit Boezinge mits de som van 7.229.307 fr. De aanvang van de werken werd gesteld op 1.10.1993.

AARD EN CONCEPTIE VAN DE WERKEN

De bestaande waterloop wordt over circa 200 lm éénzijdig verbreed en verdiept en de rechteroever wordt aangelegd onder een zacht talud 12/4 met paalwerk en rietbeplanting. Op de rechteroever wordt eveneens een plasberm en visplaats uitgewerkt. De insteek van de linkeroever blijft behouden en deze oever wordt verstevigd deels met paalwerk en kleiaanvullingen, deels met paalwerk en doorgroeistenen (min. 35% openingen) met rietbeplanting.

De bescherming van de woningen van de Bergenstraat gebeurt met een keermuur in gewapend beton (houtplankenstructuur) met een lengte van 62 m en met een aarden dijk achter de achtertuinen met een lengte van circa 150 m. De indijking wordt uitgevoerd met de uitgegraven gronden van de verbreding van de waterloop. Ook langs de IJzer wordt de indijking doorgetrokken tot aan de Bergenstraat. Voor de aanleg van deze dijk is 3.000 m3 grond nodig.

Nabij de uitmonding met de IJzer wordt een voetbrug gebouwd in het kader van een toekomstig wandelpad langs de IJzer.

Voor zover de weersomstandigheden de vordering van de werken niet belemmeren is het de bedoeling de indijkingswerken nog af te werken voor de aanstaande winterperiode.

WATERLOPEN IN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

I. Bevaarbare Waterlopen

Stromen en rivieren : de Schelde, de IJzer, de Leie.
Kanalen : Gent-Brugge-Oostende; Plassendale-Nieuwpoort, Nieuwpoort-Veurne-Duinkerke; Lovaart; Ieper-IJzer enz.

Beheer : Vlaams Gewest met uitzondering van het kanaal Brugge-Sluis (Damse Vaart) dat beheerd wordt door de Provincie.

II. Onbevaarbare Waterlopen

Wet 28.12.67 gewijzigd bij decreet 21.4.83

II.1. Rangschikking in categorieën

3° categorie : openbaar belang binnen de gemeente
1575 km (o.a. minimum 100 ha afwateringsbekken of abnormale debieten of verontreiniging door afvalwater)

2° categorie : bovengemeentelijk - stroomafwaarts de
1550 km gemeentegrens tot aan het punt van 1° categorie.

1° categorie : stroomafwaarts van het punt waar het
295 km afwateringsbekken ten minste 5.000 ha bedraagt.

Deze rangschikking van waterlopen is belangrijk vermits ze bepalend is inzake beheer en onderhoudskosten.

II.2. Beheer en onderhoudskosten

Categorie lengte	**BUITEN POLDER** circa 200.000 ha		**BINNEN POLDER** circa 100.000 ha	
	Beheer	Onderhouds-kosten	Beheer	Onderhouds-kosten
3° categorie 1575 km	Gemeente 937 km	Gemeente	Polder 638 km	Gemeente *
2° categorie 1550 km	Provincie 950 km	Provincie	Polder 600 km	Provincie *
1° categorie 295 km	Vlaams Gewest 159 km	Vlaams Gewest	Vlaams Gewest 136 km	Vlaams Gewest

* Voordeel van de wet dd. 28.12.67

Beheer onbevaarbare waterlopen binnen de polders

Binnen hun omschrijving beheren de polderbesturen alle onbevaarbare waterlopen met uitzondering van de waterlopen 1° categorie (Vlaams Gewest).

Door het zogenaamde "Voordeel van de wet van 18.12.67" wordt de kostprijs van de onderhoudswerken aan waterlopen en pompgemalen van de 2° en 3° categorie respectievelijk door de provincie (voor de 2° cat.) en door de gemeente (voor de 3° cat.) terugbetaald aan de Polders.

Hierbij dient opgemerkt dat de meeste polderbesturen naast de 2° en 3° categorie nog bijkomend een uitgebreid net kleinere waterlopen onderhouden (de zogenaamde 4° categorie).

II.3. Waterbeheersing binnen de provinciale begroting

- **Onderhoudswerken** aan 1550 km waterlopen 2° categorie en 24 pompgemalen

Buiten Polder - 950 km waterlopen	=	54,5 miljoen
Binnen Polder - 600 km waterlopen en 24 pompgemalen	=	52,0 miljoen

- **Investeringskredieten** voor buitengewone werken - jaarlijks 5 à 10 projecten gespreid over de provincie - m.i.v. onteigeningsvergoedingen, wettelijke tussenkomsten aan ruilverkavelingscomités en betoelaging verbeteringswerken aan gemeenten en polders

gemiddeld per jaar	=	93,5 miljoen
Totaal krediet voor alle waterlopen 2° categorie binnen de provincie :		200 miljoen

II.4. De Provinciale Technische Dienst - Afdeling Waterlopen

De Provinciale Technische Dienst onderzoekt de knelpunten, doet de opmetingen, bestudeert de oplossingen en bespreekt de mogelijkheden met de polderbesturen, de gemeenten en de Bestendige Deputatie en maakt de ontwerpen zelf op. Van meetaf wordt rekening gehouden met de financiële haalbaarheid t.o.v. de kredieten.

Jaarlijks maakt de Provinciale Technische Dienst 20 à 30 ontwerpen op voor werken aan waterlopen en pompstations en dit in samenspraak met de polderbesturen en de gemeentebesturen.
Verder is de Technische Dienst belast met de leiding van de werken gedurende de uitvoering.

De intense samenwerking met de polderbesturen en de gemeentebesturen heeft geleid tot :

- een goede timing voor de uitvoeringsperiode van de werken en dit in het belang van de aangelanden van de waterloop o.m. door een strikt tijdschema voor de administratieve procedure

- een efficiënt aanwenden van de provinciale kredieten waarbij prioriteiten kunnen gelegd worden rekening houdend met de ergste knelpunten in de provincie. Hierdoor werden tal van waterproblemen op korte termijn opgelost.

- De ondervinding op technisch vlak van de provincie komt ten goede aan alle polder- en gemeentebesturen.

Een 10-tal personeelsleden van de Provinciale Technische Dienst werken onder de Afdeling Waterlopen.

II.5. Milieuvriendelijke oevers

Damse Vaart

Bij het ontwerp van de oeverwerken aan de Damse Vaart - in 1978 - werd afgeweken van de klassieke conceptie van oeverversterkingen (nl. damplanken met kopbalk boven de waterlijn). De stabiliteit van de oever werd wel verwezenlijkt met betonnen damplanken - maar voldoende onder de waterlijn - en een verdere opbouw met stortstenen en rietbeplantingen (rietstekken).

Andere projecten met plasbermen, rietbeplanting en paaiplaatsen.

Bij de verbredingswerken aan het Grootgeleed te Gistel werden in 1989 plaatselijk 350 m plasbermen met rietbeplanting aangelegd.

Binnen het werkprogramma 1991-1992 werden reeds plasbermen met rietbeplanting aangelegd op het Noordgeleed te Stalhille en Oudenburg (2.100 m oever), de Vladslovaart te Mannekensvere (270 m oever), het Bommelzwin te Nieuwmunster (480 m oever) en de Bourgognevaart te Eernegem (1200 m).

In het werkprogramma '93 werd bij oeverversterkingswerken aan de Proostdijkvaart reeds een paaiplaats aangelegd bij de samenvloeiing met de steengracht.
Bij de in uitvoering zijnde werken aan het Oudenburgs Vaartje te Oudenburg is eveneens een paaiplaats voorzien (grootte 2.000 m²).

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

POLDERS en WATERINGEN

1. GROOTE WEST-POLDER
2. KEYGNAERT POLDER
3. DAMSE POLDER
4. ZWINPOLDER
5. POLDER ST. TRUDOLEDEKEN
6. POLDER BETHOOSTERSCHE BROECKEN
7. POLDER DE MOEREN
8. POLDER NOORDWATERING VAN VEURNE
9. ZUIDIJZERPOLDER
10. POLDER GHISTEL OOST o/d WAERE
11. POLDER VAN ZANDVOORDE
12. SNAESKERKEPOLDER
13. ST. CATHERINE POLDER
14. POLDER VLADSLO-AMBACHT
15. NIEUWE POLDER VAN BLANKENBERGE
16. NIEUWE HAZEGRASPOLDER
17. WATERING HET VRIJGEWEID
18. WATERING VAN DE GAVERBEEK

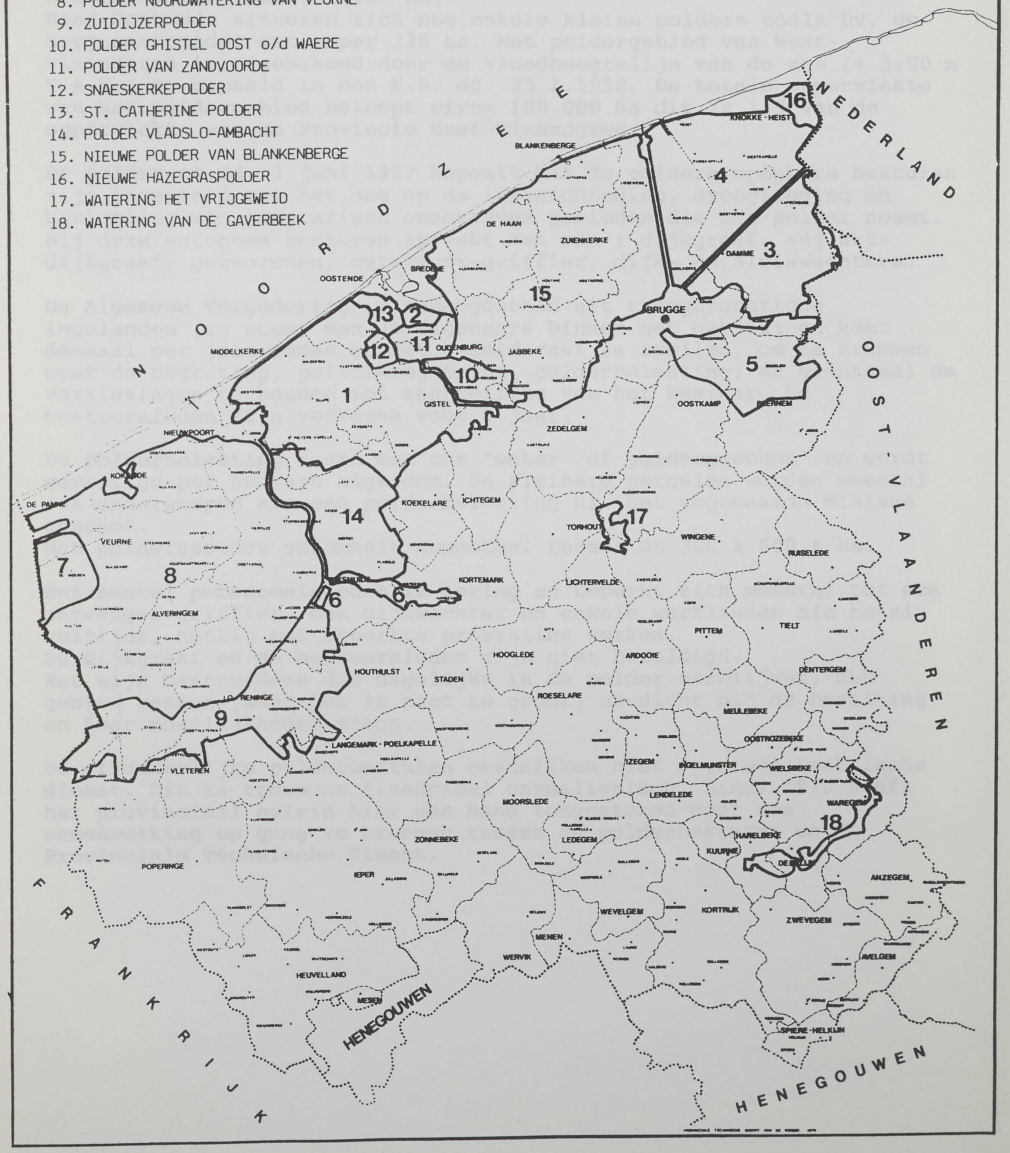

POLDERS IN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

In West-Vlaanderen telde men in 1941 een totaal van 35 polders. In 1974 waren er nog 26 polders en 2 wateringen, en na de laatste fusie in 1978 bleven er **nog 16 polders** en 2 wateringen over.

Tot de grootste polders behoren de **Noordwatering van Veurne (27.918 ha)**, de Nieuwe Polder van Blankenberge (23.487 ha) en de Groote West-Polder (11.963 ha).
Rond Oostende situeren zich nog enkele kleine polders zoals bv. de Keygnaertpolder met amper 338 ha. Het poldergebied van West-Vlaanderen is afgebakend door de vloedhoogtelijn van de zee (+ 5,00 m T.A.W.) en bepaald in een K.B. dd. 23.1.1958. **De totale oppervlakte van het poldergebied beloopt circa 100.000 ha dit is 1/3 van de oppervlakte van de Provincie West-Vlaanderen.**

De **polderwet dd. 3 juni 1957** bepaalt dat de polders openbare besturen zijn ingesteld met het oog op de instandhouding, drooglegging en bevloeiing van geografisch omschreven gebieden die men polder noemt. Bij deze autonome besturen spreekt men van : dijkgraaf, adjunkt-dijkgraaf, gezworenen, ontvanger-griffier, dijk- en sluiswachters.

De **Algemene Vergadering** is samengesteld uit stemgerechtigde **ingelanden** (zo noemt men de eigenaars binnen het gebied) en komt éénmaal per jaar samen om het beleid vast te stellen, om te stemmen over de begroting, politiereglement, polderbelasting; en eventueel om verkiezingen te houden tot aanstelling van het bestuur. De bestuursleden zijn verkozen voor 6 jaar.

De **polderbelasting** noemt men ook "**water- of poldergeschot**" en wordt gevestigd per hectare eigendom. De kleinere percelen worden meestal ook onderworpen aan een polderbelasting nl. het zogenaamde minimum geschot.
Het poldergeschot schommelt momenteel tussen de 300 à 600 F/ha.

Het **aantal personeelsleden is gering** en beperkt zich meestal tot een ontvanger-griffier, een dijkwachter en enkele werklieden die hetzij voltijds, hetzij met beperkte prestaties werken.
De dijkgraaf en de bestuursleden zijn niet bezoldigd.
Het zijn bestuurders die dagelijks in de polder verblijven, hun gebied kennen (want het is niet te groot) en dicht bij de bevolking en haar moeilijkheden staan.

De afzonderlijke polderbesturen beschikken niet over een technische dienst. Dit is trouwens financieel onrealistisch. Sinds 1975 heeft het provinciaal beleid hier een hand toegestoken door een **samenwerking** op gang te brengen tussen de polderbesturen en de **Provinciale Technische Dienst.**

ONDERHOUDSPROGRAMMA 1993 AAN DE PROVINCIALE WATERLOPEN

De Provincie heeft de zorg over 1550 km waterlopen van 2° kategorie en 24 bijhorende pompstations.
Binnen de onderhoudswerken 1993 worden 1300 km waterlopen gereit met korfmaaiers en 33 km geruimd.
Verder worden op 40 verschillende plaatsen in de provincie lokale herstellingswerken of aanpassingswerken uitgevoerd aan het waterlopennet van 2° kategorie.

De onderhoudswerken 1993 zijn opgenomen in 17 verschillende opdrachten waarvan 13 opdrachten - binnen het poldergebied - in samenwerking met de diverse polderbesturen. De Provinciale Technische Dienst staat in voor het ontwerp en de leiding van de werken gedurende de uitvoering.

Voor al deze onderhoudswerken werd op de begroting 1993 van de provincie reeds een krediet vastgelegd van 98 miljoen frank.
De electriciteits- en onderhoudskosten voor de 24 pompstations zijn in dit bedrag niet begrepen en bedragen naargelang de neerslag 6 à 8 miljoen frank per jaar.

OVERZICHT VAN DE PROVINCIALE WATERBEHEERSINGSPROJECTEN IN UITVOERING

1. Dode IJzer te Roesbrugge - zie afzonderlijke nota

2. Noordgeleed te Jabbeke en Oudenburg

Het Noordgeleed gelegen ten noorden van het kanaal Brugge-Oostende wordt over 3,7 km verdiept, verbreed en verlegd en dit in samenwerking met de ruilverkaveling Paddegat die hiervoor 13.000 m² grond ter beschikking stelde. Hierdoor ontstaat een betere peilbeheersing in een bemalingsgebied van 900 ha ten westen van Stalhille en tussen de Oostendse Vaart en de weg Brugge-Oostende.

Er werd een vrije toegangsstrook aangelegd tussen de kanaaldijk en de waterloop voor onderhoud en recreatie. De hinderende duikers werden vervangen door comfortabele toegangen voor de gebruikers.
De noordelijke oever aan de zijde van de landerijen werd over ruim 2,5 km aangelegd met een plasberm en rietbeplanting (planten gekweekt in perspotten) en dit ter bevordering van het visbestand (paaiplaatsen) en de natuurontwikkeling.

De uitvoering gebeurt in 3 fasen en de totale kostprijs bedraagt 37 miljoen ten laste van de Provincie. De laatste fase is momenteel in uitvoering.

Noordgeleed (foto 1992. Na amper één groeiseizoen zijn de rietplanten en de oevervegetatie in volle ontwikkeling en is de waterloop geïntegreerd in het polderlandschap.

3. Oudenburgs Vaartje te Oudenburg

Het Oudenburgs Vaartje werd geruimd (5.700 m3 slib over 750 m) en plaatselijke oeververstersterkingen moeten 15 aanpalende woningen vrijwaren. In samenwerking met de Provinciale Visserijcommissie wordt een paaiplaats aangelegd. Het Stadsbestuur van Oudenburg financiert de afkoppeling van plaatselijke rioleringen en de bouw van een houten brug in het kader van een fietsroute. De kostprijs bedraagt 10 miljoen ten laste van de Provincie en ruim 2 miljoen ten laste van Oudenburg. De voltooiing van deze werken wordt voorzien voor eind 1993

4. Proostdijkvaart te Veurne

De oevers van de Proostdijkvaart werden over 1,3 km versterkt ter beveiliging van de aanpalende Proostdijkstraat.
Bij de samenvloeiing met de Steengracht werd een paaiplaats aangelegd. Uitvoering juni '93. Totale kostprijs 9 miljoen frank ten laste van de Provincie.

Proostdijkvaart - Bij verlaagd waterpeil wordt de paaiplaats - bij de samenvloeiing met de Steengracht - afgewerkt.

5. Drinkwatervoorzieningsproject V.M.W. - Provincie

Door het omleiden van IJzerwater via de Beverdijkvaart en de zandwinning te Nieuwkapelle kan de captatie van ruw water in het spaarbekken van de Blankaart gedurende een langere periode geschieden omwille van een betere waterkwaliteit.
De kunstwerken voor de regeling van het waterregime in het poldergebied worden gebouwd door de Provincie en gefinancierd door de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening.
Kostprijs = 5 miljoen fr.

Bij de bouw van de afsluitschuiven op de Beverdijkvaart te Nieuwkapelle werd in de middenpijler een aalgoot aangebracht voor de palingmigratie.

6. Slibvangen Steenbeek en Ronebeek te Houthulst

In de voorziene planning voor het uitbaggeren van de Blankaartvijver was het aangewezen vooraf slibvangen te bouwen op de Steenbeek en de Ronebeek om na de uitbaggering van de vijver nieuwe aanslibbingen te voorkomen.

Op **4 augustus '92** verzocht de Gemeenschapsminister van Leefmilieu, N. DE BATSELIER het Provinciebestuur van West-Vlaanderen om de slibvangen op de Steenbeek en de Ronebeek te bouwen. Het Vlaams Gewest was bereid de volledige financiering van het project ten laste te nemen op voorwaarde dat de Provincie de werken nog in de loop van 1992 kon aanvangen. Deze timing was nodig om de toelage vanwege het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) nog te kunnen bekomen. De Bestendige Deputatie ging akkoord met deze samenwerking met het Vlaams Gewest.

In een periode van amper 1 jaar werden door de Provinciale Technische Dienst de grondaankopen geregeld, de ontwerpplannen opgesteld en de werken van beide slibvangen uitgevoerd.
De totale kostprijs beloopt 21,5 miljoen frank (zonder onteigeningskosten).

De slibvang van de Ronebeek in werking in september 1993.

6. Heulebeek te Ledegem en Moorslede

Na verschillende werken aan de bovenloop van de Heulebeek te Dadizele werd nu de laatste fase afgewerkt op het gedeelte 2° kategorie nl. vanaf de provincieweg Roeselare-Menen tot voorbij de dorpskern van Ledegem en dit over een lengte van circa 2 km. Kostprijs 26 miljoen ten laste van de Provincie. Het beekprofiel werd verbreed van 6 m tot 12 m om een grotere bergingscapaciteit te waarborgen. Naast de kerk van Ledegem werd de Heulebeek over 80 meter overwelfd met betonnen kokers met binnenafmetingen van 5 m breedte en 2,40 m hoogte.

8. Pluimbeek te Harelbeke

De wateroverlast van de Pluimbeek te Harelbeke wordt aangepakt door een verbreding van het beekprofiel tussen de Meersstraat en het kanaal Kortrijk-Bossuit. Deze werken gebeuren in samengang met de collector tussen het kanaal Kortrijk-Bossuit en de Gaverbeek aan te leggen door Aquafin. De totale kostprijs beloopt 50 miljoen waarvan 13 miljoen ten laste van de Provincie.

9. Maleleie te Damme

In het kader van de afvoer van het afvalwater van het centrum van Damme naar de zuiveringsinstallatie te Brugge door Aquafin wordt de Maleleie door de Provincie overwelfd over 650 m tussen de Zuidervaart en de Pijpeweg. Het stadsbestuur van Damme legt een fietspad aan boven de overwelfde Maleleie. Het totale project beloopt 53 miljoen waarvan 23 miljoen ten laste van de Provincie.

10. Nederbeek te Anzegem

De werken moeten een einde stellen aan herhaalde overstromingen van de Kasterstraat en de Neerbeekstraat te Kaster (Anzegem).
Kostprijs = 18 miljoen frank t.l.v. Provincie.
Aanvang oktober '93.

11. Mandel te Oostnieuwkerke (Staden)

Oplossen van wateroverlast t.h.v. het voetbalterrein en de Spanjestraat te Oostnieuwkerke.
Kostprijs = 5 miljoen frank t.l.v. de Provincie.
De werken werden aanbesteed op 2 september 1993

12. Baggerwerken Kleine Keignaert te Oudenburg (Zandvoordepolder).

Na het afkoppelen van het rioolwater uit de bovenloop van de Kleine Keignaert te Oudenburg worden baggerwerken in het vooruitzicht gesteld.
Kostprijs = 3 miljoen frank t.l.v. Provincie.
De werken werden aanbesteed op 16 september 1993